

Zuzana Kárová, ČESKOBUDĚJOVICKÉ NOTÁŘSTVÍ 1851 – 1951.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, České Budějovice 2006, 75 stran

Posudek vedoucí bakalářské práce

Ačkoli notářství patří mezi tradiční instituce, jejich činnost, zvláště pro novější období, stojí mimo oblast odborného historického zájmu, takže kromě ojedinelé souhrnné práce J. Nuhlíčka, zaměřené ovšem navíc jen na nejstarší období, a studie Z. Šimečka, týkající se sice Českých Budějovic, ale pro středověk, věnuje této problematice pozornost pouze právníká literatura. Tím spíše je třeba přivítat práci Z. Kárové, jejímž východiskem se stalo uspořádání archivního fondu „Notářství České Budějovice“, zahrnujícího léta 1851 až 1951 a postihujícího tak zatím neprobádaný vývoj notářství v době od vydání notářského řádu v roce 1850 až po zavedení státních notářství v roce 1951. Samo uspořádání fondu (v úctyhodném rozsahu 82 knih a 53 kantonů archivního materiálu) a zpracování příslušného archivního inventáře představovalo první, rozhodně nikoli jednoduchý úkol, jehož předpokladem bylo seznámení se s dějinami původce fondu, zvládnutí archivní metodiky i orientace v rozsáhlém materiálu; se všemi těmito úskalími se však Z. Kárová dokázala úspěšně vyrovnat.

Nezbytnou součástí archivního inventáře jsou i pasáže věnované původci fondu a jeho dějinám, které Z. Kárová rozvedla do obsáhlejší studie, v níž se zaměřila na několik oblastí. Cenné informace uvádí již v hodnocení literatury a pramenů (s. 7 – 9), kde upozorňuje zejména na prameny normativního charakteru (zákony o notářství, věstníky ministerstva spravedlnosti) a kriticky posuzuje především výroční zprávy a dobová periodika. Další text se zaměřuje jednak na vlastní dějiny českobudějovického notářství, tj. na otázky z oblasti dějin správy (ale částečně i dějin Českých Budějovic obecně), jednak na písemnosti s notářstvím spojené, tedy na problematiku novověké diplomatiky. Pro dějiny notářství obecně je důležitá kapitola pojednávající o jeho vývoji (s. 10 – 14), především pasáže věnované úpravám notářství po roce 1781 a posléze po roce 1850 a 1948, a dále stručná charakteristika zákonných norem, organizace notářství a působení notářů (s. 15 – 18). Nejobsáhlejší část, kterou je možno označit za vlastní jádro práce, tvoří podkapitola věnovaná vývoji notářství v Českých Budějovicích (s. 19 – 28). Vzhledem k tomu, že činnost každého notářství se odvíjela od jeho protagonistů, soustřeďuje se následující text na představení jednotlivých notářů formou jejich více či méně podrobných medailonů, které byly zpracovány dílem na základě literatury, převážně ovšem na základě zmíněných věstníků ministerstva

spravedlnosti, archivního materiálu či dobových tisků (zejména ročenek a výročních zpráv různých spolků) a periodik. Uváděny jsou přitom jak údaje ryze úředního charakteru (včetně údajů o sídle kanceláře, které se tak mohou stát zajímavým příspěvkem k českobudějovické topografii), tak informace osobního rázu, např. o rodinných příslušnících nebo o různých spolkových aktivitách. Zajímavé jsou v tomto směru i zmínky o angažovanosti v rámci českého či naopak německého obyvatelstva nebo informace z období okupace. Shromážděné údaje (které pro účely bakalářské práce představují dosažitelné maximum) je možno považovat za cenné východisko dalšího bádání. Totéž platí i pro podkapitulu pojednávající o písemnostech notářské agendy, která ovšem představuje text nejen ryze původní, ale v pravém slova smyslu průkopnický; autorka jej zpracovala na základě nejen normativních pramenů, ale i dochovaných dokumentů a přináší v něm (z diplomatického hlediska cenný) popis základních typů dokumentů (notářský spis, notářské repertorium, index, kniha úschov). Zajímavé jsou i údaje o jazykové stránce dokumentů, zejména o podobě jmen a příjmení jednotlivých notářů. Dalším krokem by byl detailní rozbor těchto písemností a jejich obsahu, notářských pečetí (a později razítek), typů agendy (stručně vyjmenovaných na s. 30) a jejich frekvence apod., včetně např. výše poplatků za jednotlivé typy úkonů; vzhledem k rozsahu materiálu by bylo vhodné zvolit nejspíše metodu sond v několika dílčích obdobích. Těchto možností je si ostatně vědoma i sama autorka, navíc uvádí (na s. 35) i možnosti další, ať už by se jednalo o bádání zaměřené spíše na osobnosti notářů a jejich působení (a to nejen v rámci Českých Budějovic, tj. včetně migrací) nebo na dějiny jednotlivých notářských komor či notářství v Čechách obecně. Studium by se mohlo zaměřit i na notáře jako svébytnou společenskou skupinu, dílčí výsledky by mohlo přinést např. i sledování gramotnosti klientů (resp. nigramotnosti projevující se připojováním tří křížků namísto podpisů), uplatnění žen v notářských kancelářích (srov. zmínka na s. 8), apod. To vše by pochopitelně vyžadovalo další, mnohdy náročné bádání, pro něž však Z. Kárová vytvořila solidní základ.

Vedle obvyklého seznamu zkratk a seznamu pramenů a literatury obsahuje bakalářská práce Z. Kárové celkem 15 příloh (s. 42 – 56), z toho 12 obrazových, které přibližují podobu zkoumaných písemností, ale i osobnosti některých notářů. Užitečná je především přehledná tabulka shrnující podstatné údaje o budějovických notářích (s. 42) i názorné schéma zachycující jejich chronologické působení (s. 43; chybí pouze znázornění „mezidobí“ před nástupem F. Matusche). Součástí bakalářské práce je také archivní inventář k uspořádanému fondu (s. 57 – 75).

Práce má odpovídající úpravu i uspokojivou stylistickou úroveň a nevykazuje závažnější nedostatky. Zřejmě nedopatřením chybí odkaz na zákonné normy z let 1850 –

1871 či na zdroj informací o nich (s. 15). Za vhodnější bych považovala plné uvádění křestních jmen citovaných autorů.

Ve své práci prokázala Z. Kárová (kromě již zmíněného zvládnutí archivního inventáře) znalost příslušné problematiky, schopnost práce s historickými prameny různého druhu i kritický přístup k nim, je si vědoma i perspektiv dalšího studia. Bakalářskou práci Zuzany Kárové proto doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat jako „výbornou“.

České Budějovice, 23. května 2006

Doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc., v. r.